

1.	Plan Z: Opvoedingsondersteuning	9
2.	Plan Z: Zilveren streken, Gouden kansen	14
3.	Plan Z: Allemaal Limburgers	21
4.	Plan Z: Zolang we maar gezond zijn..!	29
5.	Plan Z: Internationale solidariteit ‘op Limburgse wijze’	37
6.	Plan Z: Slot	44

COLOFON

EEN UITGAVE VAN

Erika Thijs, gedeputeerde

COÖRDINATIE

kabinet gedeputeerde Erika Thijs

REDACTIE

Nathalie Princen, Miet Vandersteegen, Evi Schroyen

EINDREDACTIE

Erika Thijs

GRAFISCH ONTWERP, TYPOGRAFIE & COVERBEELD

Dion Boodts – Grafische producties,
Informatie & Onthaal, provincie Limburg

FOTOGRAFIE

Robin Reynders – Grafische producties,
Informatie & Onthaal, provincie Limburg
Mine Dalemans
Ivo Hendrikx / Ima Pictures

DRUK

Drukkerij Paesen – Opglabbeek

PAPIER

Munken Lynx 80 gr/m2 (binnenwerk), Arctic The Silk 250 gr/m2 (kaft)

LETTERTYPES

Auto2 (*Underware*), Fresco (*Fred Smeijers*)

OPLAGE

1 400

D/2007/5857/95

1.	Plan Z: Opvoedingsondersteuning	9
1.1.	De twee L's van opvoeden: Leuk en Lastig	9
1.2.	Op tijd, op tijd, op tijd... ..	11
1.3.	Een nieuw huis, een ander leven	12
1.4.	Intrafamiliaal geweld	13
2.	Plan Z: Zilveren streken, Gouden kansen	14
2.1.	Kennis is kracht: kenniscentrum voor medioren en senioren	14
2.2.	Medioren en senioren versus kanker	15
2.3.	Zorg aan huis	15
2.4.	Zorg binnen de muren	18
2.5.	Menselijk kapitaal in de seniorenzorg	19
3.	Plan Z: Allemaal Limburgers	21
3.1.	Limburgers: Kansarmen maar niet kansloos	21
3.2.	Limburgers: Kleurrijk en inheems	23
3.3.	Limburgers: Personen met een handicap, niet achterop maar vooruit	25
3.4.	Limburgers: Vrijwilligers geven en nemen	26
3.5.	Limburgers: Andere levensstijl maar gelijke kansen	28
4.	Plan Z: Zolang we maar gezond zijn..!	29
4.1.	Gooi je gezondheid in de schaal	31
4.2.	Van buiten naar binnen: milieu	31
4.3.	Eén tegen allen, allen tegen één: kanker in Limburg	32
4.4.	Welbevinden voor iedereen	32
4.5.	Communiceren, werkt	35
5.	Plan Z: Internationale solidariteit 'op Limburgse wijze'	37
5.1.	0,7%: van dooddouner op hoog niveau tot realiteit op provinciaal niveau	37
5.2.	Fair trade Provincie	40
5.3.	De vierde pijler: van opgestapelde steunblokken tot gemetste hoeksteen	40
5.4.	Noord – Zuid vorming	41
5.5.	Communiceren, werkt!	41
6.	Plan Z: Slot	44

Plan Z

Trots&Trends

Limburg is een unieke provincie gekenmerkt door natuur en rust, de Bourgondische levensstijl, het gezonde plattelandsleven, bedrijvige Limburgers en een rijk welzijnsleven. Limburg bestaat uit vele kleine steden en gemeenten maar is in feite één groot dorp met een ongekend samenhorigheidsgevoel, 'het Limburggevoel'. In het provinciale landschap is Limburg een buitenbeentje maar, net zoals in andere provincies, worden Limburgers blootgesteld aan nieuwe maatschappelijke veranderingen en uitdagingen. In het Plan Z willen we hiermee rekening houden. Naast welvaart en welzijn is er sterke nood aan welbevinden.

Waar men vroeger meer in groep leefde, zien we vandaag dat mensen op zichzelf staan en leven. De keuzevrijheid van mensen wordt groter. Als individu neemt men het leven meer in eigen handen: men leeft niet enkel binnen de 'oude, vertrouwde' buurt maar gaat actief op zoek naar anderen. De samenleving is een web van netwerken en relaties. Daartegenover staat dat de traditionele sociale relaties en vangnetten afbrokkelen. Dit heeft een grote weerslag op de welzijnssector: zorg – en opvoedingstaken worden minder opgenomen door het gezin of de familie en worden vaker geprofessionaliseerd, er ontstaan nieuwe behoeften en noden.

Nieuwe evoluties in gezinsstructuren zijn complex. Daarenboven is de gezinsdynamiek de laatste jaren sterk gewijzigd: van éénverdieners zijn we naar tweeverdieners gegaan, de werktijden zijn flexibel, er zijn tal van opvangmogelijkheden voor de kinderen, ... Deze evoluties werken zowel praktische, opvoedingsgerelateerde als gezinsgerelateerde problemen in de hand. Mensen zijn op zoek naar geschikte antwoorden en oplossingen. Het beleidsthema 'Opvoedingsondersteuning' spitst zich toe op het moderne gezin en de problemen die deze gezinnen kunnen ervaren, gaande van opvoeding, over buitenschoolse opvang tot intrafamiliaal geweld.

Limburg is ook de snelst verouderende provincie van België (Koen Matthijs, KULeuven) en hierin schuilt één van onze belangrijkste opdrachten. Binnen het thema ‘Zilveren streken, gouden kansen’ geven we op dynamische wijze in het Plan Z gestalte aan het begrip ‘een zorgend Limburg’. Voor Limburg staat het èn – èn verhaal voorop: investeren in transmurale zorg, intramurale zorg en extramurale zorg. Kortom een ‘all-in’ kwaliteitsbeleid voor medioren en senioren in al zijn facetten. Medioren en senioren zijn niet altijd hulpbehoevend, vandaar ook de extra aandacht voor de activering.

Het multiculturele karakter van Limburg, de verschillende levensstijlen van mannen en vrouwen, de beperkingen van en voor Limburgers, zijn geen nieuwe maar wel voortdurende trends. Het unieke van ieder van ons grijpen we aan om de stereotype beeldvorming rond allochtonen en anders geaarden te doorbreken. Zo kunnen we spreken van ‘Allemaal Limburgers’

Onze maatschappij legt een zware last op onze schouders maar stelt daarnaast een gezonde levensstijl voorop. Lightproducten en diëten zijn niet meer weg te denken uit ons dagelijks leven. Niet enkel op het vlak van voeding en beweging neemt de aandacht toe, ook in het gezond omgaan met energie in huis. We vinden in elke minisamenleving elementen terug die een gezondere levensstijl benadrukken. ‘Zolang we maar gezond zijn!’ is dan ook het vierde belangrijke beleidsthema. Binnen dit thema kiezen we voor een brede focus: van gezond zijn tot (terug) gezond worden, van fysieke problemen tot psychische problemen, van kinderen over volwassenen tot 80-plussers.

In het begin haalden we aan ‘Limburg is een groot dorp’ maar dan wel een dorp dat ver buiten zijn grenzen treedt. Telefonie, televisie, internet, hebben onze wereld verbreed. Mensen reizen meer en meer, komen in contact met andere culturen. Binnen het thema Internationale solidariteit ‘op Limburgse wijze’ stellen we een aantal doelen voorop om van Limburg een wereldstad te maken gaande van de reeds lang nagestreefde 0,7 %, over ‘fair trade’ tot vorming.

De samenwerking Noord-Zuid staat voorop.

Vernieuwen & Verbinden

Werken op provinciaal niveau is werken aan voorwaarden. Voorwaarden die het mogelijk maken dat Limburgers zich maximaal ontplooiën. Het provinciebestuur fungeert als motor die door plannen, netwerken en het geven van impulsen, streeft naar het creëren van een verhoogd ‘welzijn’ van Limburgers.

Vernieuwing moet gebeuren op basis van actuele noden en behoeften. Onze taak als trendwatcher en de trends zijn het uitgangspunt. Bij alle gepresenteerde beleidsthema’s hanteren we dit principe en leveren we de nodige brandstof voor een degelijk impulsbeleid

Om plannen uit te werken, heeft de provincie nood aan partners zowel op Federaal, Vlaams, Provinciaal en gemeentelijk niveau, als binnen het maatschappelijk middenveld. Op politiek niveau gaat het vaak om een inhoudelijke en financiële bijdrage. De bijdrage van de middenvelders ligt vooral in het aanreiken van nieuwe concepten en de uitwerking en ondersteuning van het beleid; m.a.w. in het implementeren van vernieuwende plannen op een effectieve en efficiënte wijze. We nemen een 'netwerk' functie op, en zorgen dat de aanwezige krachten, ideeën en expertise per beleidsdomein worden samengebracht, zoals in de diverse provinciale adviesraden, en uitgewisseld. Kortom verbindend/inclusief werken – zowel intern als extern – is het antwoord op maatschappelijke noden.

Ondersteunen & Ontwikkelen

Een inclusieve werking betekent dat men partners moet ondersteunen, door het opnemen van een schakelfunctie tussen verschillende diensten en instanties die op deze wijze een provinciaal forum krijgen. Dergelijk forum heeft een interactieve en creatieve functie waarbij het provinciebestuur uit haar ivoren toren komt en als het ware als 'mens tussen de mensen' het beleid mee vorm geeft en sensibiliseert naar de buitenwereld. Op deze manier ontwikkelen we een gemeenschappelijke visie.

De ontwikkeling van nieuwe plannen en het aanbieden van een gespreksforum, is een vorm van ondersteuning maar volstaat niet. Als provinciale overheid kunnen we op vele terreinen een helpende financiële hand toesteken. Op doordachte wijze worden middelen toebedeeld aan vernieuwende projecten en samenwerkingsverbanden. Hiertoe dienen de provinciale subsidiereglementen zo eenvoudig mogelijk te zijn en in te spelen op onze doelstelling 'de maximalisatie van de ontplooiingsmogelijkheden van alle Limburgers met betrekking tot welzijn en gezondheid'.

Moge 'Plan Z' voor vele Limburgers de weg naar een groot 'welbevinden' zijn en voor onze provincie de weg naar een Warm en Zorgend Limburg

Erika Thijs

Gedeputeerde van Welzijn en Gezondheid

Lijst met afkortingen

CAW	Centrum Algemeen Welzijnswerk
KHLim	Katholieke Hogeschool Limburg
KOAP	Kinderen van Ouders met een AfhankelijkheidsProbleem
KOPP	Kinderen van Ouders met een Psychiatrisch Probleem
LDE	Lokale DienstenEconomie
LID	Limburgse Integratie Dienst
LOGO	LOkaal GezondheidsOverleg
LOOA	Limburgs Overleg Onderwijs – Arbeid
LPOS	Limburgs Platform OntwikkelingsSamenwerking
LRM	Limburgse Reconversie Maatschappij
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PCBO	Provinciale Commissie Buitenschoolse Opvang
PRIC	PRovinciaal IntegratieCentrum
PST	Provinciaal Steunpunt Toegankelijkheid
ROG	Regionaal Overlegnetwerk Gehandicaptenzorg
SPIL	Samenwerkingsplatform voor Psychiatrische Intiatieven in Limburg
VDAB	Vlaamse Dienst voor ArbeidsBemiddeling
VIG	Vlaams Instituut voor Gezondheid

1. Plan Z: Opvoedingsondersteuning

De basis voor een evenwichtig volwassen bestaan ligt in de kind- en jeugdijaren. Niet enkel de ouders maar ook de buurt, school en maatschappij vormen een kind. De uitdaging is elk kind tot een tevreden mens te laten opgroeien. Een mens die zijn weg vindt in de complexe samenlevingsstructuur en -cultuur en de zorg voor een ander kan opnemen. Om die ontwikkeling mogelijk te maken, dragen we als provincie een steentje bij. Dit betekent dat er acties ondernomen worden op verschillende levensterreinen gaande van het opvoeden op zich – door ouders, leerkrachten, begeleiders – tot het (her)creëren van een gezonde, stabiele gezinsomgeving.

Binnen deze legislatuur streven we bovendien naar de oprichting van een sectie ‘jeugdwelzijn’ binnen onze directie. De volgende speerpunten zijn initiatieven ter versterking en ondersteuning van de positieve ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren.

1.1. De twee L's van opvoeden: Leuk en Lastig

Opvoeden is leuk maar soms lastig. Gezinnen vandaag zijn niet meer op een traditionele leest gestoeld: we kennen éénoudergezinnen, holebi gezinnen, nieuw samengestelde gezinnen, ... Deze nieuwe gezinsdimensies, samen met de veranderde visie op opvoeden en kinderen, maken dat elke ouder zich op een gegeven ogenblik vragen stelt. In eerste instantie zoekt men het antwoord in de directe omgeving: bij andere ouders, leerkrachten, begeleiders of zelfs via literatuur. In een aantal gevallen blijft de vraag echter een vraag en wanneer men via het eigen netwerk geen antwoord vindt, moet een houvast geboden worden. Onbeantwoorde vragen kunnen de kiem leggen voor (latere) pedagogische problemen. Intermediairen die werken met ouders en anderen moeten met die

vragen ergens terecht en dat kunnen ze bij het provinciaal steunpunt Opvoedingsondersteuning.

Vanaf 2008 wordt het provinciale steunpunt sterker uitgebouwd op basis van de stijging van het aantal vragen de laatste jaren. Het steunpunt zal een educatieve werking combineren met een interactieve ondersteuning van al degenen die de opvoedings-taak, geheel, gedeeld of gedeeltelijk op zich nemen.

Educatief: via trainingen, vorming, lezingen, debatten maar ook via het aanbieden van materiaal en achtergrondliteratuur worden nieuwe inzichten doorgegeven aan mensen die professioneel met ouders werken. Zo sippelen de kennis en vaardigheden ook naar ouders en opvoeders. Er wordt een brochure uitgewerkt voor professionelen over het adviseren en aanreiken van opvoedingsondersteuning bij vaders. Daarnaast ontwikkelen we een methodiekenbronnenboek dat het overleg tussen collega's inzake gebruik van verschillende methodieken, vorm geeft.

Voor de komende jaren richten we ons op de vragen van het werkveld. Momenteel ervaren ondersteuners een gebrek aan materialen rond thema's als "omgaan met emotiona-liteit bij kinderen", "het e-tijdperk", enz.

Interactief: hoewel er vele initiatieven zijn die zich bezig houden met opvoedingsondersteuning, weten mensen vaak niet waar naartoe. Bovendien is er niet in elke regio een aanbod. De samenwerking tussen organisaties en regio's moet vanuit de provincie zoveel mogelijk gestimuleerd worden zodat we een volwaardig aanbod kunnen bieden.

Interactief betekent ook dat er een aanbod is voor al degenen die zich bezig houden met de opvoeding van kinderen. Ouders, leerkrachten, begeleiders, ze nemen allemaal een stuk vorming op zich die maar kan slagen wanneer iedereen communiceert en overlegt. In het najaar van 2008 lanceren we de 'verteltas', een methode om de samenwerking tussen leerkrachten, kinderwerkers en ouders te verbeteren.

Tot slot neemt het Steunpunt vanaf 2008 ook actief deel aan het meerjaren project 'kleu-terparticipatie'.

1.2. Op tijd, op tijd, op tijd...

Het moderne gezin – in welke vorm ook – wordt met vele uitdagingen geconfronteerd: de plaats van de vrouw in de samenleving heeft andere dimensies aangenomen, van gelijke rechten tot een volwaardige plaats op de arbeidsmarkt. De werkdruk neemt toe en de druk op de gezinnen wordt steeds groter.

Naast algehele ondersteuning binnen het opvoedings- en ontwikkelingsproces van kin-deren bieden we aan onthaalouders, verzorgsters van het kinderdagverblijf en begelei-

ders van de buitenschoolse opvang een opleidingsaanbod van een hoge kwaliteit aan. Om op de hectische levensstijl van hedendaagse gezinnen in te spelen, stellen we een uitgebreider kinderopvangaanbod aan via PCBO. De pool flexibele en occasionele kinderopvang werd in 2007 opgestart en heeft ondertussen zijn nut in drie regio's van Limburg bewezen. In 2008 zal de begeleiderspool flexibele en occasionele opvang ook in andere regio's worden uitgebreid.

1.3. Een nieuw huis, een ander leven

Via het subsidiekrediet 'nieuwe maatschappelijke noden' stimuleren we CAW's en andere welzijnsorganisaties om experimentele antwoorden op maatschappelijke vraagstukken te ontwikkelen. Samen met de CAW's en het maatschappelijk middenveld komen we niet alleen tot een betere afstemming en samenwerking binnen de sector, maar zeker ook tot een ruimere publieke bekendheid en sensibilisering voor de thema's waar deze projecten op inspelen.

In 2007 waren er voor 495 kinderen, 395 Limburgse pleeggezinnen. In Limburg is er slechts voor één op de drie kinderen een pleeggezin. Er zijn te weinig kandidaat pleeggezinnen voor crisisopvang, babyopvang, familiale opvang – meerdere kinderen uit één gezin – en de opvang van kinderen uit allochtone gezinnen. We maken ons sterk dat er genoeg Limburgse gezinnen zijn die een kind willen opvangen als het eigen gezin deze taak (tijdelijk) niet op zich kan nemen. Gezinnen die de stap willen zetten, moeten de nodige begeleiding en ondersteuning krijgen. In 2007 stelden we vast dat het pleegzorglandschap te versnipperd was, wat de efficiëntie en de laagdrempeligheid in het gedrang brengt. Daarom werd het project 'pleegzorgpuntlimburg' opgestart, met financiële ondersteuning van de provincie. Het gaat om een structureel samenwerkingsverband tussen vier Limburgse pleegzorgdiensten. Het project richt zich op het verbeteren van de werving, selectie van kandidaat – pleeggezinnen en het onderzoeken van pleegzorgaanvragen. Met dit pleegzorgpunt realiseren we een inclusief, ondersteunend beleid als Vlaamse pilootregio.

Voor 2008 ligt de nadruk op sensibilisatie, een betere matching tussen kind en pleeggezin en het verkorten van de periode tussen aanmelding en plaatsing. Alle acties zijn gericht op het verhogen van de instroom. Samen met de ambassadeurs pleegouders en de sector, streven we naar o.a. minimum 200 nieuwe kandidaat – pleeggezinnen tegen 2009.

1.4. Intrafamiliaal geweld

Ondanks de vele sensibilisatiecampagnes blijft de houding tegenover intrafamiliaal geweld (ook IFG genoemd) er één van onbegrip en bevooroordeeldheid. De negatieve gevolgen van dit fenomeen zijn niet te onderschatten: niet enkel de mishandelde partner maar ook de dader, kinderen en directe omgeving worden in belangrijke mate beïnvloed... een invloed die zich jaren later nog laat voelen. Samen met andere sociale partners, willen we ondersteuning bieden en bewustmaken.

De door de provincie gesubsidieerde onthaalpunten 'intrafamiliaal geweld' ontstonden, na intensief overleg tussen politie, justitie en de hulpverleningssector, op provinciaal niveau binnen de werking van de denktank intrafamiliaal geweld. Ze staan in voor de eerste hulpverlening: bij tussenkomst van politie in situaties van partnergeweld kan het onthaalpunt op de hoogte worden gebracht, mits toestemming van de betrokkenen. Met de subsidiering van deze onthaalpunten staat Limburg model voor de rest van Vlaanderen. Via de onthaalpunten kan de hulpverlening mensen bereiken die, zonder dat duwtje in de rug, nooit de stap zouden zetten naar de hulpverlening. Het is een begin om de spiraal van geweld te doorbreken. De komende jaren blijven we werken aan of beter tegen partnergeweld en dit via de denktank intrafamiliaal geweld waarin justitie, politie en de welzijnssector samenwerken.

Tot op heden werd de werking vooral toegespitst op partnergeweld naar analogie met de Vlaamse werking. De volgende jaren willen wij de focus van het hulpverleningsproces verbreden naar daders (op vlak van therapie); ouderenmisbehandeling en jongeren.

In 2008 organiseren we drie workshops:

- "De deur op slot. Huisverbod voor daders van intrafamiliaal geweld: sleutel tot minder geweld?"
- Kinderen, als getuigen van geweld door hun ouders, vormen een bijzonder kwetsbare groep! Is vroegtijdige detectie relevant en verantwoord?
- "Als ik je niet kan hebben, zal niemand je hebben!" Hoe ernstig moeten dergelijke dreigementen genomen worden, en op welke manier kunnen de risico's worden ingeschat.

2. Plan Z: Zilveren streken, Gouden kansen

Limburg was lang de jongste provincie maar de tijd staat niet stil en onze ‘zilveren streken’ nemen steeds sneller toe. Tussen 2005 en 2025 is er een toename van het aantal 60 – plussers van 165 653 naar 272 849. Het aantal 80 – plussers gaat van 24 970 naar 52 151. Die toename is bijna dubbel zo hoog als in Vlaanderen.

Als ‘trendwatcher’ en beleidsvernieuwer moeten we deze situatie in kaart brengen. Zonder de nodige correcties, ondersteuning en uitbouw van maatschappelijke voorzieningen zouden onze zilveren streken maar al te gauw grijze haren opleveren.

De ouderensector is een specifieke sector, een sector die niet zomaar onder één noemer gebracht kan worden en waar in Limburg het ‘en – en’, het intramurale en het extramuraal verhaal speelt. Meer dan ooit leeft het besef dat de uitbouw van de ouderenzorg op alle fronten dient te gebeuren. Zowel het opnemen van de rol van pleitbezorger bij de hogere overheid als die van ondersteuner van de lokale ouderensector, behoren tot onze uitdagingen. De volgende speerpunten zullen het Plan Z binnen de ouderenzorg, gestalte moeten geven.

2.1. Kennis is kracht: kenniscentrum voor medioren en senioren

In 2008 leggen we de eerste inhoudelijke steen van het kenniscentrum Ouderen. Het centrum kadert in het ‘Life Sciences project’ van de Universiteit Hasselt en heeft als doel actuele kennis en informatie inzake ouderenzorg te ontsluiten. Hierbij kan het gaan om technologische, wetenschappelijke, zorgtechnische, arbeidgerelateerde of innovatieve kennis. Op basis van deze kennis kan het beleid zich aanpassen aan de hedendaagse infrastructurele trends en zorgmodellen ontwikkelen. Het kenniscentrum is bij uitstek

een ontstekingsmechanisme voor zorgvernieuwing. Hierdoor zorgen we dat de ouderenzorg in Limburg tot de meest innovatieve kan behoren. De problematiek die er ontstaat door de vergrijzing van de bevolking buigen we positief om door voorsprong te nemen binnen de ontwikkeling van alle aspecten binnen de ouderenzorg.

2.2. Medioren en senioren versus kanker

Uit het rapport 'Ouderen en kanker' blijkt dat wanneer de huidige trends zich verder zetten, de kankerincidentie in Limburg tegen 2025 met een factor 2,5 zal toenemen. In de toekomst liggen er op het vlak van kankerpreventie, behandeling en zorg heel wat uitdagingen.

De stijgende incidentie wijst op het toenemend chronisch karakter van kanker. Dit is enerzijds het gevolg van de vooruitgang/verbetering van de behandelingen, anderzijds het gevolg van de vergrijzing. Kanker wordt een ziekte van 'oude(re)' mensen. Dit stelt ons voor een nieuwe uitdaging: de huidige richtlijnen voor de behandeling van kankerpatiënten zijn niet afgestemd op deze doelgroep. Daarnaast is er een toenemende nood aan opvang en begeleiding van kankerpatiënten en hun naasten. De begeleiding in ziekenhuizen is op dit vlak nog niet voldoende uitgebouwd en de thuiszorg is hiervoor niet uitgerust.

Kanker en senioren zijn binnen Plan Z speerpunten, wat inhoudt dat ze centraal staan de komende jaren. Binnen het luik 'medioren en senioren versus kanker' moet de inzet op verschillende domeinen liggen, gaande van preventie en curatie tot intra- en extramurale zorg en de psycho-sociale begeleiding.

In 2008 willen we impulsen geven voor de oprichting van een Limburgs kankernetwerk voor alle actoren die rond kanker werken. Uiteraard willen we de oncologische zorgpaden voor alle kankerpatiënten verder verbeteren en/of ontwikkelen. Het zorgpad 'ouderen en kanker' kan hierbij als 'good practice' dienen.

2.3. Zorg aan huis

Limburg is een plattelandsprovincie en dit heeft een invloed op de zorgsector: de familie neemt langer de zorg voor hun senioren op met de hulp van buitenstaanders. Hierdoor is thuiszorg één van onze grote troeven maar ook één van onze grote noodzaken. De verdere uitbouw en ondersteuning van de thuiszorg is een prioriteit. Maar senioren vandaag hebben andere wensen dan de vroegere 'ouden van dagen'. Men wil andere en

hogere kwaliteitsnormen inzake comfort en zorg. Om een kwalitatief 'all in' – beleid te realiseren, is een extra investering in de verschillende aspecten van thuiszorg noodzakelijk. Hiertoe zullen we de Vlaamse overheid sensibiliseren en vragen dat dagverzorgingscentra sneller gerealiseerd worden.

Het zorgen voor een ander heeft een grote impact op het persoonlijke leven. Mantelzorgers zijn onmisbare partners in de zorgsector. Ze nemen de zorgrol op vanuit een gevoel van verantwoordelijkheid en respect t.a.v. de zorgbehoevende. Deze rol kan een grote bron van stress zijn door de veelheid aan taken die de mantelzorgers opneemt, het tijdsgebrek en het gevoel alleen te staan. Op dit ogenblik is 1/3de van de mantelzorgers niet beroepsactief en de meerderheid is laaggeschoold. In de toekomst bestaat het gevaar dat het aantal mantelzorgers verder daalt, gelet op de noodzaak om te werken en de last die op de schouders ligt van de mantelzorgers. Hen ondersteunen, is meer dan een noodzaak. Hierbij nemen we de rol op van ondersteuner en versterker van bestaande werkingen, over organisatiegrenzen heen. We formuleren hiertoe zes actiepunten:

- Mantelzorg in beeld brengen,
- Het educatief aanbod voor mantelzorgers op lokaal niveau stimuleren,
- Mantelzorgers erkennen en waarderen,
- Informatie verspreiden over het thema 'mantelzorg',
- De ontlasting van de mantelzorgers door het stimuleren en bepleiten van de uitbouw van voldoende dagzorgcentra en centra kortverblijf,
- En het bevorderen van de samenwerking tussen mantelzorgers en professionelen.

Mantelzorgers ervaren vaak een gebrek aan informatie wanneer ze met een 'zorg'-taak geconfronteerd worden. Belangrijk is om hen de kans te geven hun nood aan informatie op korte termijn en via eenvoudige vraag te genereren. In 2008 zullen we hieraan tegemoet komen en een platform voorzien waar alle belanghebbende partijen kunnen werken aan de oplossing van dit probleem.

2.4. **Zorg binnen de muren**

Het Masterplan ouderenzorg 2001-2010 en het Koepelplan Zorgstrategie tonen aan dat een verdere investering in de thuiszorg noodzakelijk maar onvoldoende is om een kwalitatief seniorenbeleid te voeren. Seniorenzorg in Limburg is een èn – èn verhaal. T.o.v. Vlaanderen kampen we met een achterstand in de uitbouw van de intramurale zorg.

Het Koepelplan ouderenzorg wordt blijvend geactualiseerd. Initiatiefnemers in de rusthuissector kunnen op de website www.limburg.be/ouderenzorggegevens alle informatie

vinden die nodig is voor het opstellen van een kwalitatief uitbreidingsdossier. Met adviescheques worden initiatiefnemers gestimuleerd om binnen de vooropgestelde termijnen werk te maken van de opmaak van lokale zorgstrategische en technisch financiële plannen. De opmaak van uitbreidingsdossiers kan zo versneld worden. Des te sneller de dossiers worden ingediend, des te sneller extra plaatsen beschikbaar zijn. Met L.R.M. wordt gezocht naar een middel om de financiële problemen tijdens de eerste jaren van bouw van ouderenvoorzieningen te overbruggen. Op die manier willen we een versnelde uitbouw van het aanbod aan woongelegenheden voor ouderen stimuleren. De toename van de seniorenpopulatie creëert een grote personeelsnood binnen de intramurale zorg. Naast gediplomeerd verzorgend personeel is er nood aan logistiek, ondersteunend personeel. Dit biedt mogelijkheden voor zowel de kansengroep als de rusthuissector. Met de juiste begeleiding kan de kansengroep een meerwaarde betekenen voor de sector. In 2007 startte, samen met sociale werkplaats Labor, een eerste rusthuis–enclaveproject. Onder begeleiding van één coördinator werken acht werknemers (SVTE) permanent in het rusthuis. De taken zijn opgesplitst per persoon. Gelet op de mogelijkheden van deze werkvorm om de last van het vaste personeel te verlichten en tegelijkertijd de kwaliteit voor de rusthuisbewoners te verhogen, wordt in 2008 met een tweede rusthuis-enclaveproject gestart. Bij dit project hanteren we een iets andere aanpak: de doelgroepmedewerkers zullen i.p.v. in één rusthuis, werken in drie rusthuizen. Op het einde van het experiment worden beide projecten vergeleken zodat dit experiment kan dienen voor het uitwerken van een vernieuwend Vlaams model.

2.5. Menselijk kapitaal in de seniorenzorg

Het uitbouwen van een degelijk seniorenbeleid vereist naast de nodige infrastructuur ook de nodige mensen. Tegemoet komen aan de groeiende behoefte aan ‘zorghanden’, betekent investeren in menselijk kapitaal.

Om extra zorghanden te bekomen, moet de provincie – ondanks zijn beperkte rol in het gegeven – inzetten op het aantrekkelijk maken en herwaarderen van het zorgberoep. Het provinciale actieplan voor ‘meer zorghanden’ is gestoeld op drie pijlers en combineert korte termijnacties met aandacht en (her)waardering voor het zorgberoep op lange termijn.

De eerste pijler betreft projecten binnen het reguliere (hoger) onderwijs gestoeld op een intentieverklaring. Daarnaast komt er een inspirerende brochure ‘ouderenzorg’ en een zorgprofessionaliseringsteam dat via vormingen op maat in de zorgvoorzieningen de

zorgverleners ondersteunt. Het LOOA werkt aan een betere afstemming tussen onderwijs en zorgsector d.m.v. stage-instrumenten. Hier horen ook bedrijfsstages voor leerkrachten uit het secundair onderwijs en docenten bij.

Een positieve imagocampagne rond ouderenzorg is de tweede pijler. Een communicatiebureau zal een ‘beroepstrots’-campagne uitwerken voor diegenen die reeds actief zijn binnen de ouderenzorg. Daarnaast is het de bedoeling om de instroom in zorgberoepen te verhogen. Tot slot zal het imago van ouderenzorg in de maatschappij opgekrikt worden. Met de derde pijler werken we aan de inschakeling van kort geschoolden in de ouderenzorg, samen met de VDAB.

Binnen de thuis- en mantelzorg moet vraag en aanbod op elkaar afgestemd worden eveneens rekening houdend met de senioren met een andere etnisch-culturele achtergrond. Enerzijds betekent dit dat de ouderensector gesensibiliseerd moet worden over de behoeften van allochtone ouderen. Anderzijds biedt de kans zich om de allochtone gemeenschap te informeren over maar vooral warm te maken voor een job in de zorgsector. De studiedag rond diversiteit in de ouderenzorg in mei 2007 gaf een eerste aanzet. De door het Provinciaal Integratiecentrum opgebouwde expertise rond ‘interculturalisatie’ van de mantelzorg, moet worden uitgedragen via het initiëren en opvolgen van vernieuwende projecten en het creëren van uitwisselingsmogelijkheden voor zorginstellingen.

3. Plan Z: Allemaal Limburgers

De verschillen tussen mensen maken hen uniek en complementair. Er zijn onveranderlijke en veranderlijke verschillen/kenmerken. Deze verschillen moeten we niet, kost wat kost, ontkennen en proberen weg te werken. We moeten de waarde ervan zien en deze inzetten tot ieders voordeel. Het zijn juist de verschillen tussen mensen die aanvullend werken. Meer ruimte inbouwen voor diversiteit en de meerwaarde leren kennen is een uitgangspunt.

We moeten ervoor zorgen dat verschillen geen aanleiding geven tot systematische verschillen in welzijn en maatschappelijke positie. Als er 'sociale' verschillen zijn, betekent dit dat er geen sprake is van gelijke kansen.

De provincie kiest voor een positieve benadering, vóór diversiteit en tegen sociale ongelijkheid binnen het brede maatschappelijke kader.

3.1. Limburgers: Kansarmen maar niet kansloos

Armoede is een 'divers' fenomeen: het kan zich zowel manifesteren bij senioren als bij jongeren. De mensen op zich verschillen maar het probleem niet. Armoede richt de mens op zichzelf: niet enkel de financiële maar tevens de mentale weerslag is groot. De zoektocht naar bestaansmiddelen, de onzekerheid over de toekomst knagen aan het zelfbeeld en zelfvertrouwen. Men ziet zichzelf en wordt vaak een buitenstaander die niet voldoet aan de 'hoge' maatschappelijke eisen.

Omwille van hun positie, worden armen te vaak 'betuttelend' benaderd: met de beste bedoelingen worden keuzes voor hen gemaakt, maar niet samen met hen. Hierdoor worden onrealistische verplichtingen opgelegd en hun vertrouwen en eigenwaarde bevestigd of verzwakt. Om sociale uitsluiting van armen tegen te gaan, zijn de vijf basisprinci-

pes van maatzorg in onze acties belangrijk: een positieve benadering, een integrale benadering, participatie, een gestructureerde en gecoördineerde aanpak.

Sociale uitsluiting tegengaan, betekent ‘luisteren naar’ en daarom moeten verenigingen waar armen het woord nemen ten volle ondersteund worden. Gelet op het feit dat de verenigingen voor honderd procent gedragen worden door vrijwilligers, voorziet de provincie financiële ondersteuning. Hiermee kunnen deze verenigingen beroep doen op professionele ondersteuners voor het opstellen van inhoudelijke dossiers. Zo klinkt hun stem luider op lokaal, provinciaal en Vlaams niveau.

Onze provincie staat, samen met de verenigingen in permanente dialoog met de ocmw’s om zo een betere maatschappelijke dienstverlening op lokaal niveau te realiseren. De provincie blijft ocmw’s stimuleren om lokaal cliëntoverleg te organiseren in moeilijke situaties door een bredere bekendmaking van de methodiek en het organiseren/ondersteunen van vormingsinitiatieven.

Nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen leggen ook aan armen verplichtingen op, b.v. inzake milieu en energiebesparing. Deze verplichtingen moeten omgebogen worden in extra kansen. Zo betekent energiebesparend te werk gaan, ook geldbesparend te werk gaan. Met het project ‘klimaatwijken’ moet de (kans)arme groep een vooruitstrevende groep worden.

Aangezien (kans)armoede een effect heeft op verschillende levensdomeinen, krijgt dit thema binnen andere beleidsthema’s constant aandacht, met acties rond, b.v. onderwijs, gezondheid, enz. Daarnaast is de dialooggestuurde werking van en met welzijnsdiensten onmisbaar. Werken met (kans)armen betekent kansen scheppen binnen alle levensdomeinen en is bijgevolg inclusief werken ten top.

3.2. Limburgers: Kleurrijk en inheems

Leven in Limburg betekent, leven in een diverse samenleving. Het Provinciaal Integratiecentrum is de spil van het Limburgs integratiebeleid. Het centrum werkt aan gelijke kansen voor allochtonen, vluchtelingen en woonwagenbewoners. Het Provinciaal Integratiecentrum is het expertisecentrum voor integratie. Tijdens deze beleidsperiode zal zij blijvend zicht houden op de diverse doelgroepen en hun specifieke noden. Het Jaarboek ‘Integratie en Migratie Limburg’ is hiervan het fysieke bewijs en vormt de basis om te werken aan dialoog, marketing en beeldvorming. De lange (en korte) termijnacties situeren zich de komende jaren binnen de thema’s inclusiviteit – op vlak van cultuur, toegankelijkheid en interculturalisatie – en onderwijs.

Eén centraal integratieloket in Limburg is belangrijk. Het PRIC, het Onthaalbu-

reau Limburg en het Huis van het Nederlands worden in één gebouw ondergebracht waardoor een trefpunt voor inburgering en diversiteit ontstaat waar iedereen kan binnenlopen. Dit garandeert een betere zichtbaarheid en een sterkere wisselwerking tussen de drie werkerreinen.

Het ondersteunen van verenigingen en federaties van etnisch–culturele minderheden blijft belangrijk, vooral omdat de aansluiting binnen het provinciaal socio– cultureel werk, ook op Vlaams niveau niet gegarandeerd is. Sinds 2007 staat de optimalisering van de groeiplannen van de migrantenfederatie centraal. Met de gedeputeerde van Cultuur wordt een nieuw reglement uitgewerkt zodat ook de migrantenfederaties erkend worden als volwaardige socio–culturele verenigingen.

Interculturalisatie wordt het werkingsthema van het PRIC in de komende legislatuur. Het gaat om een proces waarbij instellingen ‘van binnenuit’ cultuurgevoeliger worden gemaakt door binnen alle lagen en facetten van de organisatie – het management, personeelsbeleid, werving en selectie, enz. – rekening te houden met etnisch–culturele diversiteit. In 2007 werd deze werking reeds opgestart binnen de zorgsector, met de opleiding zorgconsulenten. Zowel de ‘profit’ als ‘social profit’ kunnen baten bij een dergelijke ondersteuning. Het Integratiecentrum zet samen met de lokale integratiediensten een sterk impulsbeleid op touw. Speerpunten zijn: het creëren van leerrijke praktijken en het opzetten van vorming om zorginstellingen op weg te helpen in hun interculturaliseringsproces. Ook de ouderenzorg verdient aandacht.

Bij het thema ‘de 2 L’s van opvoeden’ haalden we het project ‘kleuterparticipatie’ reeds aan. De aanzet voor dit project was de vaststelling dat 32% van alle jongeren in het Limburgs secundair onderwijs een groot risico lopen dat onderwijs te verlaten zonder diploma en met weinig toekomstperspectief. Het onderwijs, de roltrap tussen afkomst en toekomst, blijft haperen voor maatschappelijk kwetsbare leerlingen. Vanuit welzijn en samen met de andere gedeputeerden en actoren op het veld, staan gelijke onderwijskansen voorop.

De meerderheid van de Limburgse kleuters is ingeschreven in een kleuterschool maar het gebrek aan participatie van allochtone en/of kansarme kinderen (en ouders) aan het kleuteronderwijs is een heikel punt. In het kleuteronderwijs wordt de basis gelegd voor de verdere schoolloopbaan. Kinderen krijgen er stimulansen om hun motorische, cognitieve, sociale, emotionele en taalvaardigheden te ontwikkelen. Vooral voor kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen is het belangrijk dat ze participeren aan het kleuteronderwijs zodat ze maximale slaagkansen hebben.

Het uitwerken van een meerjaren- en meersporenbeleid om de achterstand van allochtone en/of kansarme kinderen te voorkomen of te verbeteren, staat voorop. Hierbij leggen we de focus op het kleuteronderwijs en de leeftijdscategorie van 2 tot 6 jaar. De eer-

ste stap, met name het inventariseren van de huidige projecten die als ‘good practices’ kunnen dienen is een start. Samenwerking tussen de verschillende gedeputeerden en diensten is noodzakelijk: onderwijs, welzijn, cultuur, integratiecentrum, onthaalbureau en opvoedingsondersteuning. De actoren uit het welzijnsveld moeten gestimuleerd worden om mee te stappen in een leernetwerk kleuterparticipatie. Projecten leren van elkaar en bovendien kunnen de effecten van hun inspanningen gemeten worden. ‘Good practices’ kunnen rekenen op inhoudelijke en financiële ondersteuning. Limburgse regio’s die nog niet beschikken over initiatieven worden ondersteund om stappen te zetten. Een structurele ondersteuning en projectwerking kan de basis vormen voor kleuterparticipatie in Limburg.

3.3. Limburgers: Personen met een handicap, niet achterop maar vooruit

Het bezoek aan en gebruik van diensten voor alle Limburgers moet vergemakkelijken. Personen met een beperking moeten op een volwaardige manier kunnen deelnemen aan alle domeinen van het maatschappelijk leven. Hiervoor moeten maatschappelijke barrières gesloopt worden. Maximale inclusie binnen het gewone maatschappelijke aanbod is de doelstelling voor de komende legislatuur: het bewerkstelligen van een vrij en onbeperkt gevoel.

Binnen de subsidiereglementen voor initiatieven voor personen met een handicap staat vanaf 2008 elk jaar een project in de schijnwerpers!

De provincie geeft zelf het goede voorbeeld op het vlak van toegankelijkheid door het Provinciaal Steunpunt Toegankelijkheid (PST) – of ook de ‘ogen en oren’ van de provincie – te versterken. Het steunpunt combineert haar informatieve werking met sensibilisering van het brede publiek. In 2008 zijn o.a. acties voor personen met een visuele beperking, met name de tentoonstelling ‘ontmoeting in het duister’, het toegankelijk maken van filmvoorstellingen ... gepland. Voor de jeugd staat het toegankelijk maken van de Muziekodroom voorop. De doelstellingen en oplossingen situeren zich op korte, middellange en lange termijn.

Een Goed - Nieuwsbeurs, met name een Euregionale wedstrijd rond toegankelijkheid, wordt opnieuw georganiseerd binnen het project ‘Euregio for All’.

Het provinciaal steunpunt vervult zijn rol als ‘trendwatcher’ en kiest voor een nieuwe visie op toegankelijkheid. Het seminarie ‘Wonen en Universal Design’ speelde in op de trend dat een kwalitatieve omgeving gelijk staat met een comfortabele en bruikbare omgeving voor iedereen. Hierop volgen concrete toepassingen.

Een transparant en consequent opname- en bemiddelingsbeleid is een andere opdracht. Het Regionaal Overlegnetwerk Gehandicaptenzorg (ROG) is de spil voor de realisatie van het Besluit Zorgregie. Zij staat in voor de opdrachten zorgvraagregistratie, zorgbemiddeling, zorgafstemming en zorgplanning.

Het Coördinatiepunt Handicap van de provincie Limburg begeleidt de werking van het ROG. De protocollen die worden afgesloten binnen het ROG bepalen de toekomstige werkwijze en het beleid ten aanzien van de zorg voor personen met een handicap in de provincie Limburg. Het ROG maakt het mogelijk om de specifieke kennis van elke partner (gebruikers, voorzieningen en verwijzers) optimaal te benutten. Die dialoog en samenwerking zorgt voor nieuwe inzichten en nieuwe visies op het beleid.

Als provincie richten we ons in de toekomst op het adviseren inzake de inplanting van zorgvoorzieningen rekening houdend met de beschikbare cijfers en onderzoeksgegevens betreffende de zorgbehoeften van personen met een handicap. Het coördinatiepunt handicap houdt de cijfers actueel om zo het planningsmodel voor voorzieningen voor personen met een handicap up to date te houden. Hiervoor werkt het nauw samen met de provinciale studiecél.

3.4. **Limburgers: Vrijwilligers geven en nemen**

Vrijwilliger worden, doe je vanuit een buikgevoel, een gevoel dat zegt 'ik wil er zijn voor anderen'. Wat je anderen biedt, krijg je terug. Het is een nobele maar vaak te weinig erkende taak. Voor iedereen die zich wil inzetten, is er wel een plaatsje in de vrijwilligerswereld. Het stimuleren en waarderen van het vrijwilligerswerk is een speerpunt voor de komende jaren.

Het uitbouwen van een vrijwilligersbeleid op lokaal en provinciaal niveau is een prioriteit, gelet op maatschappelijke noden zoals de toenemende vraag naar helpende handen in de zorgsector, maar ook de nood aan sociaal contact en 'zingeving'. De provincie blijft aan gerichte publicaties, vormingen, informatiesessies en persoonlijke contacten werken. Deze werking en de verbetering ervan, blijft centraal staan in de werking van het Steunpunt.

Het lokale niveau wordt ondersteund door de uitwerking van een draaiboek over het werken met vrijwilligers en een handboek vrijwilligersmanagement voor vormingswerkers. Een nieuwe editie van de vrijwilligersacademie staat op stapel.

Eén van 'de' acties van 2007 i.k.v. de ontwikkeling van het gemeentelijk vrijwilligersbeleid was de uitwerking van de gratis vrijwilligersverzekering. Deze verzekering zal de

komende jaren behouden worden en verbeterd.

De gloednieuwe sensibiliseringscampagne om mensen bewust te maken van het feit dat meer en meer vrijwilligers nodig zijn, zeker binnen de zorgsector wordt verdergezet. Het aanbieden van vorming – i.s.m. de overlegplatforms gehandicaptenzorg, geestelijke gezondheidszorg, ouderenzorg, thuiszorg, de ziekenfondsen, de ocmw's en het Bisdom Limburg – blijft een centraal werkingsthema want vrijwilligers zijn onmisbare schakels voor zorgbehoevenden, mantelzorgers en professionelen.

In 2008 bestaat het provinciale Steunpunt Vrijwilligerswerk Limburg, het eerste van Vlaanderen, tien jaar. Het Steunpunt moet gevierd worden maar vooral moeten we waardering tonen voor de inzet van duizenden vrijwilligers. De uitwerking van 'Limburg dankt zijn vrijwilligers' – vormt het sluitstuk.

3.5. **Limburgers: Andere levensstijl maar gelijke kansen**

'Gender' en seksualiteit hebben, gewild of ongewild, een invloed op de levensstijl. Maar diversiteit mag niet leiden tot sociale ongelijkheid.

Eén van de traditionele thema's binnen gelijke kansen zijn de man-vrouw verhoudingen en vooral de (systematische) achteruitstelling van de vrouw. Met vrouw bedoelen we zowel jonge en oude(re) vrouwen, vrouwen met een eigen culturele achtergrond en 'nieuwe' vrouwen. De Limburgse Vrouwenraad en dienst gelijke kansen, ondernemen actie voor en met vrouwen; de internationale vrouwendag zal opgemerkt worden! Toch is er de vaststelling dat binnen de organisaties die ijveren voor gelijke kansen een zekere stereotypering is opgetreden. Vaak wordt er rond één bepaald thema gewerkt, met een bepaalde doelgroep of binnen een specifieke regio. We willen een inclusieve en diverse werking aanmoedigen en dit kan enkel indien organisaties samenwerken en hun focus verbreden. Gerichte acties om de verbreding en diversificatie van het werkveld te realiseren worden voorzien.

Gelijke kansen komen ook in het gedrang voor Limburgse holebi's. Het gaat om een zeer diverse groep: senioren, allochtonen, gehandicaptten, enz. Dit betekent dat hun 'holebi-zijn' hen verenigt maar hun onveranderlijke kenmerken, andersoortige drempels en problematieken doen ontstaan. In samenwerking met doelgroepgerichte diensten, adviesraden en de Limburgse Holebi Advies Raad (LHAR) worden sensibilisatieprojecten uitgewerkt voor holebi's met aandacht voor hun eigen, unieke kenmerken.

Tot slot kiezen we voor een verbreding van de eigen werking. Naast de 'gender' gerelateerde werking, stelt de toenemende seniorenpopulatie ons voor bijzondere uitdagingen. Tussen senioren en junioren moeten uitwisselingsmomenten gecreëerd worden om de kwetsbare band tussen jong en oud te versterken.

4. Plan Z: Zolang we maar gezond zijn..!

Werken aan welzijn is preventief werken. Tot op zekere hoogte hebben mensen de sleutels tot een gezond en vreugdevol leven in eigen handen. Op de eerste lijn kan veel gebeuren. Wie zich goed voelt, is gezonder en wie gezonder is, voelt zich beter. Daarom is het belangrijk om te investeren in preventie. Onze preventieacties hebben betrekking op zowel de fysieke als de geestelijke gezondheid van mensen.

Sinds het besluit 'tot coördinatie van de preventieve gezondheidszorg in Vlaanderen' in 1997, werkt de provincie Limburg een actiegericht beleid uit in het kader van zes gezondheidsdoelstellingen. De acties die we plannen voor het toekomstige gezondheidsbeleid zitten vervat in deze doelstellingen maar zijn ook breder dan deze van het Vlaamse kader. Onze werking voor de komende vijf jaar zal zich concentreren op vier speerpunten in het kader van fysieke gezondheid, met name: overgewicht en obesitas, kanker(preventie), milieu en bewegen. Deze keuze is ontstaan op basis van wetenschappelijk onderzoek dat de noden en problemen van de Limburgse bevolking aantoont.

Naast de aandacht voor fysieke gezondheid, mag het geestelijke aspect niet uit het oog verloren worden. De druk van de samenleving weegt op mensen. Een combinatie van persoonlijke- en omgevingsfactoren kunnen psychische problemen in de hand werken of bevorderen. Problemen voorkomen door aandacht te hebben voor het welbevinden van kinderen of voor depressie en suïcide zijn onze opdracht. Maar ook door problemen te verzachten zoals met het project 'hartenwensen' bijvoorbeeld. De komende jaren zal het beleid verder evolueren op basis van de behoeften van de geestelijke gezondheidssector.

4.1. Gooi je gezondheid in de schaal

Met het provinciale gezondheidsbeleid focussen we op het feit dat we een gezondheidscharter uitwerken eerst binnenshuis en dan provinciaal. Dit charter richt zich op gezonde voeding en bewegen, twee sleutelinstrumenten om te komen tot minder 'gewichtige' en meer gezonde Limburgers.

Volwassenen zijn nooit te oud om te leren maar moeten gestimuleerd worden om werk te maken van hun gezondheid. Gezond eten, is een eerste stap. Elke werknemer kan het gezondheidscharter ondertekenen met als doel een aantal gezonde richtlijnen in praktijk om te zetten, bijvoorbeeld fruit eten op het werk. Deze laatste gezonde bezigheid willen we niet enkel binnenshuis maar ook buitenshuis realiseren. Samen met de lokale besturen lanceren we het project 'Fruit op het werk!': werknemers kunnen via hun lokaal bestuur een fruitabonnement afsluiten voor 30 weken. In ruil voor hun bijdrage krijgen zij elke week op een vaste dag een stuk fruit aangeboden. Het gaat om een langlopend project. Het project gaat van start binnen het provinciehuis en dan bij lokale besturen. Met gezondheidswandelingen, start to run en Limburg beweegt zullen minder 'gewichtige' en meer gezonde Limburgers zich manifesteren.

In de periode 2008 – 2009 focust de provinciale gezondheidsdienst zich o.a. op het voorkomen van gewichtsproblemen bij kinderen en volwassenen. Onder de noemer 'Gooi je gezondheid in de schaal' leren kinderen en volwassenen gezond eten en gezond bewegen. Samenwerking met onderwijs, ouders en verenigingen is hiervoor noodzakelijk.

4.2. Van buiten naar binnen: milieu

Naast leefstijl en sociale omgeving heeft ook de fysieke leefomgeving een belangrijke invloed op gezondheid. Minstens 2 tot 5 procent van het gezondheidsverlies in Vlaanderen is toe te schrijven aan milieufactoren zoals lucht- of bodemverontreiniging en geur- of geluidshinder door verkeer. Een ongezond 'binnenmilieu' kan aanleiding geven tot gezondheidsklachten.

De lokale partners en de bevolking bewustmaken rond preventiemogelijkheden is een extra opdracht. Het kan niet dat er in deze tijd nog steeds mensen sterven door CO intoxicatie. Een informatiecampagne daarrond is een absolute must. Naast de focus op het algemene publiek, is de link met andere doelgroepen en welzijnsdiensten primordiaal. CO-intoxicatie blijkt vooral een probleem te zijn bij kansarme gezinnen en bij ouderen. Een gezond binnenmilieu in school via de 'Lekker Fris' campagne zal doorgaan. Verder zijn er nog preventie maatregelen in kader van cadmiumvervuiling, informatiecampag-

nes van de eerstelijnsgezondheidswerkers en de bevolking over de gezondheidseffecten van de Eikenprocessierups, informatiecampagnes rond GSM en GSM antennes, enz.

4.3. **Eén tegen allen, allen tegen één: kanker in Limburg**

Het project Ouderen en kanker is een inclusief project dat de samenwerking vraagt tussen zowel het expertisecentrum ouderen, de provinciale dienst ouderen, de dienst gezondheid en de Limburgse organisaties en initiatieven rond kanker.

Borstkanker is de meest voorkomende kanker bij vrouwen. Eén vrouw op 25 overlijdt ten gevolge van borstkanker. Toch kan het letale karakter teruggedrongen worden door vroegtijdige opsporing: bij vrouwen tussen 50 en 69 jaar kan de sterfteratio met 30% dalen op voorwaarde dat 75 % van deze vrouwen zich laat onderzoeken. Op dit moment laat gemiddeld 56 % van de Limburgse vrouwen zich screenen. De provincie blijft zijn signaal- en ondersteunende functie uitvoeren en sensibiliseringsacties organiseren maar stelt zich tevens de kritische vraag of alle vrouwen bereikt worden, met name allochtonen, kansarmen, enz. Uit de resultaten van het dropoutonderzoek (een aantal lopende onderzoeksprojecten) filteren we de nodige richtlijnen om de communicatie inzake borstkanker te optimaliseren, zeker naar de groepen die vandaag niet bereikt worden.

Rond longkanker versterken we onze werking door nieuwe projecten binnen de tak preventie; o.a. het rookstopprogramma voor kansengroepen.

4.4. **Welbevinden voor iedereen**

Gemiddeld sterven er 1100 Vlamingen per jaar door zelfdoding (suicide). In Vlaanderen sterven 3 personen per dag aan zelfdoding. Dit getal ligt hoger dan het dagelijks aantal dodelijke verkeersslachtoffers. Wekelijks krijgt 1 school in Vlaanderen te maken met een zelfdoding van een leerling. Met betrekking tot depressie blijkt dat nagenoeg 7% van de Vlaamse bevolking een depressieve stoornis heeft doorgemaakt, 4,6% van alle Vlamingen heeft de laatste twee weken antidepressiva genomen. Eén op vijf Vlamingen (20,7%) voelt zich niet goed in zijn vel en geeft aan dat zijn of haar gezondheid matig tot slecht is. Iets meer dan 10% van de Vlamingen stelt dat hun gezondheid erop achteruit is gegaan. (Bruffaerts et al. 2004).

Depressie en suicide preventie is sinds 2007 een nieuwe Vlaamse gezondheidsdoelstelling. In 2007 startte de provincie met het uitwerken van een Limburgs beleid rond dit thema. Dit thema wordt uitgewerkt door het oprichten van een lokale werkgroep suicidepreventie

met als voornaamste partners de LOGO's, het team zelfmoordpreventie van de centra geestelijke gezondheid en het Provinciaal Overlegplatform geestelijke gezondheid–SPIL. Een provinciaal netwerk 'Welbevinden' met focus op preventie wordt uitgebouwd en lokale besturen worden aangemoedigd tot het opnemen van het thema in hun lokaal sociaal beleidsplan, via bijvoorbeeld de organisatie van cursussen 'stressbeheersing', de Vlaamse publiekscampagne 'Fit in je hoofd', de promotie van het zelfevaluatie instrument geestelijke gezondheid (VIG), etc.

Van kinderen en jongeren zegt men vaak dat ze zorgeloos door het leven gaan: ze kennen geen beslommingen, geen verantwoordelijken... Zo zou het moeten zijn maar de realiteit bewijst het tegendeel. Onze jeugd wordt geconfronteerd met allerlei invloeden en wanneer deze negatief zijn, heeft dit een weerslag op hun mentale draagkracht. Het dagdagelijkse leven van kinderen speelt zich voor het merendeel af in school. Een aantal gebeurtenissen kunnen een negatieve invloed hebben op kinderen, zowel binnen als buiten de school. De "Welbevinden op school"– werkmop biedt basisscholen de nodige handvaten om een schoolspecifiek beleid rond welbevinden uit te bouwen. Ook de nood van leerkrachten aan handvaten om tieners, pubers en jongvolwassenen te ondersteunen, blijkt groot. Er wordt een ondersteuningsaanbod inzake 'welbevinden op school' uitgewerkt voor het secundair onderwijs.

Naar schatting kampen 225 000 mensen in Vlaanderen met psychiatrische problemen (vb. depressie, schizofrenie, persoonlijkheidsstoornis, ...) en een nog grotere groep met een afhankelijkheidsprobleem (alcoholverslaving, drugsverslaving, ...). Ambulant of residentieel krijgen de meeste van hen een aangepaste begeleiding en/of behandeling. Te vaak echter worden de kinderen van deze personen, uit het oog verloren. Sommige van hen kunnen ernstig lijden onder het ziek – zijn van vader of moeder. Onderzoek heeft uitgewezen dat minstens één op drie kinderen van een ouder met een psychiatrische stoornis, zelf een stoornis ontwikkelt. Het besteden van extra aandacht en zorg aan deze kwetsbare groep is niet overbodig. De provinciale dienst werkt reeds aan sensibilisatie van deze 'KOPP-kinderen' (Kinderen van Ouders met Psychiatrisch probleem) en 'KOAP-kinderen' ('Kinderen van Ouders met een AfhankelijkheidsProbleem) o.a. door de tweejaarlijkse sensibilisatiedag. De komende zes jaar is een structurele inbedding van de KOPP/KOAP – werking binnen de provincie noodzakelijk. Ook psychiatrische patiënten worden nog steeds, bewust of onbewust, gestigmatiseerd – zelfs wanneer hun problematiek is behandeld of gestabiliseerd. Met het project 'hartenwensen' worden vijf psychiatrische patiënten gelukkig gemaakt en tegelijk toont het project aan dat deze mensen in eerste instantie Limburgers zijn en dat het 'zeg nooit – nooit' principe geldt. Om dit project te realiseren werken we samen met SPIL.

4.5. Communiceren, werkt

Met 'De gezonde Limburger' zet de Provinciale Dienst Gezondheid de komende jaren een campagne op touw om gezondheidsboodschappen rond o.m. voeding, beweging, geestelijke gezondheid, ... over te brengen naar de bevolking.

De Limburger is niet in te delen in één categorie: daarom moet communicatie gericht gebeuren naar mannen, vrouwen, jongeren, senioren, mensen met een hogere opleiding, mensen met een maatschappelijke achterstelling, ...

5. **Plan Z: Internationale solidariteit ‘op Limburgse wijze’**

Recent onderzoek heeft uitgewezen dat de Vlaming een hernieuwd vertrouwen heeft in ontwikkelingssamenwerking. In de jaren 90 was dit anders. Negatieve berichten over wanpraktijken en corruptie zorgden hiervoor. Nu vindt 91% van de Vlamingen dat ontwikkelingssamenwerking een belangrijke thema is (tegenover 50% tien jaar geleden). Maar onze wereld verandert snel dus ook de ontwikkelingssamenwerking. Er moet rekening gehouden worden met de nieuwe verlangens en noden van de partnerlanden en projecten. Omdat ontwikkelingssamenwerking onlosmakelijk verbonden is met de opbouw van een veilige maatschappij en met het bevorderen van de mensenrechten moet dit ook in ons educatieve pakket zitten. Om te komen tot goede resultaten zal een solidaire inspanning moeten geleverd worden door de overheid, de particuliere organisaties en de burgers.

5.1. **0,7%: van dooddoener op hoog niveau tot realiteit op provinciaal niveau**

Elke overheid heeft een verantwoordelijkheid om een aantal fundamenteel democratische waarden te verdedigen: verdraagzaamheid, openheid, solidariteit, rechtvaardigheid. Naar aanleiding van de dramatische terreuraanslagen van 11 september deed de federale overheid een oproep naar iedereen om projecten op te zetten die deze fundamenteel democratische waarden naar de bevolking vertalen. Internationale organisaties vragen reeds jaren dat elke overheid 0,7% van haar begroting besteedt aan herverdeling van de rijkdom.

De dienst ontwikkelingssamenwerking stelt een groeipad op waardoor we op het einde van deze legislatuur de 0,7% bereiken. Dit betekent een graduele stijging van het provin-

ciale budget voor ontwikkelingssamenwerking tussen 2008 en 2012, van 0,56% naar 0,70%.

Deze graduele verhoging of het behalen van de 0,7% stelt de provincie in staat om kwaliteitsvolle projecten in het Zuiden te ondersteunen. Daarnaast is er extra financiële armslag voor noodhulp en verbreden we het draagvlak voor ontwikkelingswerk door het kunnen aanbieden van kwalitatieve educatie.

5.2. Fair trade Provincie

Systematisch ondersteunen van alle Limburgse gemeenten in hun mogelijkheden om 'fairtrade' echt mogelijk te maken is een doelstelling op zich. Daarbij moet de eigenheid van de gemeentelijke werking gerespecteerd worden. Een goed uitgebalanceerd aanbod kan enkel gebeuren in goede samenwerking en verstandhouding met de verschillende actoren zoals Oxfam Wereldwinkels, Fair Trade Original, lokale initiatieven, de lokale middenstand, ...

5.3. De vierde pijler: van opgestapelde steunblokken tot gemetste hoeksteen

De ontwikkelingssamenwerkingssector bestaat uit vier pijlers, met name de officiële bilaterale ontwikkelingssamenwerking (1ste pijler), de samenwerking met internationale instellingen (2de pijler), de indirecte samenwerking met de gevestigde actoren zoals de ngo's en universiteiten (3de pijler) en een grote diverse 4de pijler.

De 4de pijler is de verzamelnaam voor informele en spontane initiatieven die ontstaan met een zeer concreet doel, voor korte of lange periode. De 'vrijwilligers' uit deze 4de pijler zoeken een uitlaatklep voor hun engagement en inzichten die geen plaats vinden in het reguliere circuit. Een aantal voorbeelden van actoren binnen de 4de pijler zijn: de moderne werkingen van missiegroepen, scholen die een actie ondernemen, ziekenhuizen, mutualiteiten, vakbonden, bedrijven, solidariteitsacties van handelaren, reizigers, enz. Extra aandacht gaat naar de actoren van de 4de pijler. We gaan, naast de nodige informatieve ondersteuning, in samenspraak met het LPOS een aantal activiteiten organiseren om aan de noden van de actoren tegemoet te komen. Concreet gaat het om vormingsmomenten en een groot 'vierde pijler' colloquium.

5.4. Noord - Zuid vorming

Onwetendheid kan leiden tot onbegrip, onbegrip kan leiden tot onwetendheid doordat men de dialoog met 'het vreemde' niet aangaat.

Er moet nog meer de nadruk gelegd worden op het educatief werken in Limburg. De basisregel is complementair te werken door vernieuwende initiatieven te ondersteunen of te ontwikkelen.

Het Wereldplein zal een grotere rol spelen als 'labo' waar verschillende activiteiten uitgeprobeerd worden en daarna verspreid worden over de provincie (cfr. Theater Tol). De labofunctie van het Wereldplein moet meer tot uiting komen. Onder een labofunctie verstaan we o.a. een provinciaal aanbod ontwikkelen in samenwerking met "derden" (uit de 4de pijler) en de plaatselijke dynamiek een duwtje in de rug geven.

De bovengemeentelijke initiatieven moeten ondersteund worden. De organisatie van het Wereldfilmforum voor scholen van het BSO, TSO en BUSO is het beste voorbeeld van de objectieven van het educatiebeleid en moet verder gezet worden.

Een andere belangrijke pijler van het provinciaal educatief beleid is het educatief aanbod naar de Limburgse scholen. Dit realiseren we met het project "Kleur Bekennen". Kleur Bekennen wil de komende jaren en zijn netwerk uitbouwen met de sector onderwijs: leerkrachten, pedagogische begeleiders, inspectiediensten, ... vooral om het aspect vorming en begeleiding naar scholen en leerkrachten beter uit te bouwen, en meer scholen en leerkrachten te bereiken.

5.5. Communiceren, werkt!

Om een goed overzicht te krijgen van de ondersteunde projecten en de educatieve activiteiten door de provincie Limburg wordt een jaarboek gemaakt.

Dit jaarboek heeft als doelstelling gemeenten en organisaties rond de Noord-Zuid-problematiek te motiveren en enthousiasmeren. Omdat communiceren werkt zal extra aandacht gevraagd worden voor het documentatiecentrum dat naar het provinciehuis verhuisd is. De goede samenwerking tussen het documentatiecentrum en het promotionele luik naar scholen maakt dat dit resulteert in een versterkt inhoudelijk aanbod.

'Kleur bekennen' kan verder de onmisbare en gerespecteerde partner worden in de onderwijssector.

6. Plan Z: Slot

De beleidsverklaring mag in geen enkel geval het eindpunt worden van een nieuw beleid maar moet aanleiding geven tot nieuwe impulsen, en creatieve ideeën uit het werkveld. Het beleidsdomein, welzijn, gezondheid, ontwikkelingssamenwerking en gelijke kansen is bijzonder ruim. Dit wil niet zeggen dat er geen oog moet zijn voor nieuwe ontwikkelingen.

Gezien onze maatschappij een steeds snellere hartslag vertoont moeten we de volgende jaren keihard werken om deze hartslag te volgen. De speerpunten die we bieden, zijn slechts een structuur waarbinnen we willen werken. Elk jaar dienen concrete acties uitgewerkt te worden. De uitgebreide standaardwerking van de verschillende diensten werd niet besproken maar is niet minder belangrijk. Zij zijn de drijvende krachten achter het beleid. Wat neergeschreven werd zijn de aandachtspunten met concrete acties voor 2008. De aandachtspunten laten ons toe om duurzaam te werken en voor een continuïteit te zorgen. De invulling, acties en mogelijkheden zijn jaarlijks herzienbaar waardoor we onze rol als vernieuwer en trendwatcher naar behoren kunnen uitvoeren.

Deze beleidsverklaring kon maar tot stand komen door de input van gedreven medewerkers van de verschillende diensten en het kabinet. Voor het geleverde werk wil ik hen oprecht danken.

En nu aan het werk!